

ӨВӨРХАНГАЙ АЙМАГ
ХУЖИРТ СУМЫН
ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН ХУРЛЫН
ТОГТООЛ

2024 оны 12 сарын 25 өдөр

Дугаар 0402

Хужирт сум

Сумын Засаг даргын 2024-2028 оны үйл
ажиллагааны хөтөлбөр батлах тухай

Монгол улсын Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийн 35 дугаар зүйлийн 35.1.5 дахь, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 9.11.1 дэх заалтуудыг тус тус үндэслэн ТОГТООХ нь:

1. Сумын Засаг даргын 2024-2028 үйл ажиллагааны хөтөлбөрийг хавсралтаар баталсугай.

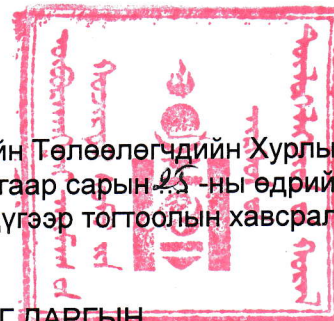
2. Сумын Засаг даргын 2024-2028 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөө боловсруулж, сумын хөгжлийн төлөвлөгөөтэй уялдуулан хэрэгжүүлж, биелэлтийг ханган, жил бүр иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хуралд тайлагнаж ажиллахыг сумын Засаг дарга (Ж.Оюунгэрэл) -д даалгасугай.

ДАРГА

Д.МЯГМАРСҮРЭН

Сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын
2024 оны 12 дугаар сарын 25-ны өдрийн
02/102 дүгээр тогтоолын хавсралт

ӨВӨРХАНГАЙ АЙМГИЙН ХУЖИРТ СУМЫН ЗАСАГ ДАРГЫН 2024-2028 ОНЫ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ХӨТӨЛБӨР

НЭГ. БҮСЧИЛСЭН ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГО

1.1. Улсын бүсчлэл- Хангайн бүс

Бүс нутагт амьдрах таатай нөхцөлийг бий болгож, тээвэр логиستيкийн оновчтой сүлжээг байгуулан, хот хөдөөгийн хөгжлийн тэнцвэрийг хангана.

1.1.1. Орон нутгийн хөгжлийн дэд төв

Хархорин төвтэй Хужирт, Бат-Өлзий сумдыг хамарсан “Хойд бүс”-ийг аялал жуулчлал, соёлын бүтээлч үйлдвэрлэлийн чиглэлээр хөгжүүлнэ.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа:

1.1.1.1. Дэд бүсэд рашаан сувилал, адал явдалт, түүх соёл, археологийн аялал жуулчлалыг хөгжүүлнэ.

1.1.1.2. Улсын чанартай А0301 авто замаас Хужирт сум хүртэлх 43.3 км авто замыг ашиглалтанд оруулна.

1.1.1.3. Хужирт-Бат-Өлзий чиглэлийн 49км хатуу хучилттай авто замыг барьж, ашиглалтад оруулна.

1.1.2. Уламжлалт мал аж ахуй, мах сүүний чиглэлийн эрчимжсэн аж ахуй, түүх соёлын аялал жуулчлалын чиглэлээр хөгжүүлнэ.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа:

1.1.2.1. Малын тэжээл тариалах ашиглагдаагүй байгаа атаршсан газрыг эргэлтэнд оруулна.

1.1.2.2. Уламжлалт болон эрчимжсэн мал аж ахуйн гаралтай түүхий эд бэлтгэх, анхан шатны боловсруулалт хийх аж ахуйг дэмжинэ.

1.1.2.3. Мал нядалгааны цех байгуулах иргэн аж ахуйг дэмжинэ.

1.1.2.4. Орхон-Онги төслийн Өвөрхангай аймагт хамаарах бүтээн байгуулалтын ажилд ажиллах хүч, шаардлагатай хүнс, өргөн хэрэглээний бараа материалыг нийлүүлэх замаар сумын иргэдийн санхүүгийн эх үүсвэрийг нэмэгдүүлж ажиллана.

1.1.2.5. Айрагны соёлыг сурталчилах, түгээн дэлгэрүүлэх ажлыг хийж аялал жуулчлалын брэнд арга хэмжээ болгоно.

ХОЁР. ХҮНИЙ ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГО

2.1. Тэгш хүртээмжтэй, чанартай боловсрол

Хүүхэд бүрд чанартай боловсрол эзэмших тэгш боломжийг бүрдүүлж, сургалтын чанарыг дээшлүүлэн, соёл, уламжлал, үнэт зүйлсийг өвлөсөн, хүмүүнлэг, ёс зүйтэй, өв тэгш иргэнийг төлөвшүүлнэ.

2.1.1. Ерөнхий боловсролын сургууль, цэцэрлэгийн сурагчдын сурлагын амжилт, гүйцэтгэлийн үнэлгээний үр дүнг дээшлүүлнэ.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа:

2.1.1.2. Ерөнхий боловсролын сургуулийн 6, 7 дугаар ангид англи хэлний Pearson, 1-5 дугаар ангид математикийн Eduten хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх, суралцагчдад кодчиллол, роботик болон хиймэл оюуны ур чадварыг хөгжүүлэх сургалтын хөтөлбөрийг үе шаттай хэрэгжүүлнэ.

2.1.1.3. Элсэлтийн ерөнхий шалгалтад 800 оноо авсан сурагч, бэлтгэсэн багш, улсын төрөлжсөн олимпиадад амжилттай оролцож шагналт байр эзэлсэн багш, сурагч, бэлтгэсэн багшийг шагнаж урамшуулна.

2.1.1.3. Анги нийтийн аймгийн олимпиад зохион байгуулж, сургалтын хөтөлбөрийн хэрэгжилт, үр дүнг сайжруулан, анги хамт олны сурлагын амжилтыг үнэлж, дүгнэнэ.

2.1.1.4. Ерөнхий боловсролын сургууль, цэцэрлэгүүдэд зөвлөн туслах үйл ажиллагааг зохион байгуулж, удирдлага болон багш солилцооны хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.

2.1.1.5. Ерөнхий боловсролын сургуулийн багшийн гүйцэтгэлийн үнэлгээний сургалтын хөтөлбөрийн хэрэгжилтийн түвшинг дээшлүүлэх зорилгоор урьдчилсан сорилгыг багш бүрээр авч дүгнэлт хийлгэн үр дүнг тооцож шагнаж төлөвлөгөө боловсруулан ажиллана.

2.1.1.5.1. Багш нарын баярыг угтсан “Ур чадварын уралдаан”-ыг жил бүр уламжлал болгон зохион байгуулж шагнаж урамшуулна.

2.1.2. Боловсролын байгууллагын барилга, байгууламж, дэд бүтцийг сайжруулан, стандарт, чанарын шаардлага хангасан, тэгш хүртээмжтэй, чанартай үйлчилгээ үзүүлэх орчныг бүрдүүлж, цэцэрлэг, сургуулийн анги, бүлэг дүүргэлтийг багасгана.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа:

2.1.2.1. Ерөнхий боловсролын сургуульд 100 ортой дотуур байрны барилга шинээр барьж ашиглалтад оруулна.

2.1.2.2. Дотуур байруудад засвар хийж, гадна талбай, орчны тохижилтыг хийнэ.

2.1.2.3. Ерөнхий боловсролын 2 дугаар сургуулийн гадна зогсоолын талбайтай болгоно.

2.1.2.4. Ерөнхий боловсролын 2 дугаар сургуулийн спорт заал, сумын төв спорт зааланд их засвар хийх зураг төсвийг хийлгэн засварлана.

2.1.2.5. Ерөнхий боловсролын 2 дугаар сургуулийн зүүн жигүүрийн сантехникийн засварын зураг төсвийг хийлгэн засварлана.

2.1.2.6. ЕБ-ын 1, 2 -р сургуулийг мэдээлэл зүй, хими, физик, биологи, газарзүйн кабинетийн хэрэглэгдэхүүн, багаж, тоног төхөөрөмжөөр хангана.

2.1.2.7 Ерөнхий боловсролын сургууль бүрийг дижитал технологид суурилсан “Ухаалаг анги”-тай болгож, сургууль, цэцэрлэгийн гал тогооны тоног төхөөрөмж, хатуу зөөлөн эдлэл, кабинетын тоног төхөөрөмж, сургалтын хэрэглэгдэхүүнийг нэмэгдүүлэн, камерын шинэчлэлийг хийнэ.

2.1.2.8 Ерөнхий боловсролын сургууль бүрт хүнсний зориулалтын агуулах, зоорь шинээр барих ажлын зураг төсөв хийлгэж барьна.

2.1.2.9. 2 дугаар цэцэрлэгийн хуучин барилгын дулааны шугамыг шинэчлэх зураг төсвийг хийлгэж засварлана.

2.1.2.10 Ерөнхий боловсролын 2-р сургуулийн үдийн цайны гал тогооны хэсэгт засвар хийнэ

2.1.2.11 4-р цэцэрлэгийн дээвэр засварын зураг төсвийг хийлгэн засварлана.

2.1.2.12. 2-р цэцэрлэгийн дээвэр засварын зураг төсвийг хийлгэн засварлана.

2.1.2.13. 1-р цэцэрлэгийн дээвэр, сантехникийг засварлана.

2.1.2.14. 2-р сургуулийн гадна биеийн тамирын талбайг тохижуулан хашааг сайжруулна.

2.1.3. Боловсролын бүх шатанд хүүхдийн хөгжил, хамгааллын орчинг сайжруулж, хүүхдийн сурч, хөгжих тэгш эрхийг хангана.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа:

2.1.3.1. Ерөнхий боловсролын сургууль, цэцэрлэгт “Сүү хөтөлбөр”-ийг хэрэгжүүлнэ.

2.1.3.2. Бага насны (0-5 нас) хүүхдийн цогц хөгжлийг дэмжих арга хэмжээг хэрэгжүүлж, 1-2 насны хүүхдийн яслийн үйлчилгээний хувилбарыг бий болгоно.

2.1.3.3. Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийг сурч, хөгжихөд шаардлагатай тохируулгат хэрэглэгдэхүүнээр хангаж, багшлах боловсон хүчнийг мэргэшүүлэн, нийгэм, хамт олонд нь түшиглэн сэргээн засах үйлчилгээг үзүүлнэ.

2.1.3.4. Суралцагсдын дундах үе тэнгийн дээрэлхэлт, хорт зуршлаас урьдчилан сэргийлэх, сургалтын байгууллагын орчинд цахим эрсдэлээс хамгаалах, дотуур байрны хүүхдийн амьдрах эрүүл, аюулгүй орчин нөхцөлийг сайжруулж, орон нутгийн хүүхэд хамгааллын хамтарсан багийн гишүүдийг чадавхжуулна.

2.1.3.5. Сургууль, цэцэрлэгийн гал тогооны эрүүл ахуйг стандартын шаардлагад нийцүүлэн, хүүхдийн хоолны шим тэжээл, илчлэгийн хэмжээг нэмэгдүүлнэ.

2.1.3.6. СӨББ-гуудын гадна тоглоомын талбайн тохижилтыг стандартын шаардлагад нийцүүлэх, тоглоом сургалтын хэрэглэгдэхүүний хангалтыг сайжруулна.

2.1.3.7 3-р цэцэрлэгийн гадна автомашины зогсоол байгуулна.

2.1.4. Багш, удирдах ажилтны мэргэжил, ур чадварыг дээшлүүлж, боловсон хүчний нөөц, нийгмийн баталгааг хангана.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа:

2.1.4.1 Сургууль, цэцэрлэг бүрт “Багш хөгжлийн танхим”-ыг тохижуулна.

2.1.4.2 Багш, удирдах ажилтны мэргэжил, арга зүйн тасралтгүй хөгжлийг дэмжих, нийгмийн баталгааг хангах бодлогыг хэрэгжүүлнэ.

2.1.4.3 Багш нарын ур чадвар, мэргэжлийг дээшлүүлэх, амжилт гаргасан багш нарыг урамшуулах зорилгоор багшийг дотоодын болон гадаад улсад богино хугацааны сургалт, арга хэмжээнд хамруулна.

2.1.4.4 Суманд дутагдалтай байгаа математик, дуу хөгжим, англи хэлний мэргэжлийн багшаар хангах бодлого хэрэгжүүлж, ерөнхий боловсролын сургуульд “Багш анги”-ийг хичээллүүлнэ.

2.1.4.5 Ерөнхий боловсролын 1, 2 сургуульд ажиллах сэтгэл зүйчийн өрөөг стандартын дагуу тохижуулах, хоол зүйчдийг орон тоогоор ажиллуулна.

2.1.5. Сургалтын байгууллагуудын менежментийг сайжруулж, багш, удирдах ажилтны ёс зүйг дээшлүүлнэ.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа:

2.1.5.1. Багшийн ёс зүйг эрхэмлэн сахих, багшийн үнэлэмжийг нэмэгдүүлэх, байгууллагын соёлыг төлөвшүүлэх үйл ажиллагааг хэрэгжүүлнэ.

2.1.5.2. Багшийн үр дүнгийн гүйцэтгэлийн үнэлгээгээр урамшуулал, хариуцлагыг тооцно.

2.1.6. Иргэдийн насан туршдаа тасралтгүй суралцахуйг дэмжин, сургалтын орчин нөхцөлийг бүрдүүлнэ.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа:

2.1.6.1. Насан туршийн боловсролын үндсэн чиглэлийг хөгжүүлж, албан бус сургалтыг зохион байгуулна.

2.1.6.2. Насан туршийн суралцахуйн нэгжийн сургалтын техник, тоног төхөөрөмжийг нэмэгдүүлэн, иргэд зайнаас суралцахад зориулан цахим интерактив хичээлийн орчин бүрдүүлнэ.

2.1.6.3. ESEL хөтөлбөр, өсвөр үеийнхэнд хувь хүний ур чадвар, энтрепренершип боловсрол олгох арга зүйг түгээн дэлгэрүүлж, нутагшуулна.

2.2.ЭРҮҮЛ МЭНД

Эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг сайжруулж, нийт хүн амд эзлэх эрүүл дадал хэвшилтэй, идэвхтэй амьдралын хэв маягтай иргэдийн эзлэх хувийг нэмэгдүүлэх замаар, сумын хүн амын дундаж наслалтыг улсын зорилтот түвшинд хүргэнэ.

2.2.1. Эрүүл амьдралын хэв маяг, урьдчилан сэргийлэлт, эрт илрүүлгийг дэмжсэн нийгмийн эрүүл мэндийн тогтолцоог бүрдүүлж, санхүүжилт, хөрөнгө оруулалтыг нэмэгдүүлнэ.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа:

2.2.1.1. Халдварт бус өвчнөөс сэргийлэх "Эрүүл Монгол" хөтөлбөрийг салбар дундын оролцоотойгоор хувь хүн, гэр бүл, байгууллага, аж ахуйн нэгжийн хүрээнд хэрэгжүүлнэ.

2.2.1.2. "Эрт илрүүлэг 2" арга хэмжээний хүрээг зорилтот бүлэгт чиглүүлж, эмчилгээ, хяналт, урьдчилан сэргийлэлтийн арга хэмжээг авч хэрэгжүүлнэ.

2.2.1.3. Өвчлөл, нас баралтад нөлөөлж буй хүчин зүйлсийн тархалтыг тогтоож, нотолгоонд суурилсан урьдчилан сэргийлэх хариу арга хэмжээг авч хэрэгжүүлнэ.

2.2.1.4. Иргэдийн эрүүл мэндийн боловсролыг дээшлүүлэх сургалт, сурталчилгааг зохион байгуулж, иргэн бүр урьдчилан сэргийлэх, эрт илрүүлэх эрүүл мэндийн үзлэг, оношилгоонд тогтмол хамрагдах нөхцөлийг сайжруулж, эрүүл, идэвхтэй амьдралын хэв маягийг төлөвшүүлэх арга хэмжээнүүдийг хэрэгжүүлнэ.

2.2.1.6. Эх хүүхэд нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийн чиглэлээр сургалт сурталчилгааг тогтмол зохион байгуулна.

2.2.1.7. Эрүүл мэндийн төвийн барилгын өргөтгөлийн ажлыг дуусгаж ашиглалтад оруулна.

2.2.2. Эрүүл мэндийн байгууллагын чадавхыг дээшлүүлэх, иргэдийг орон нутагтаа нарийн мэргэшлийн тусламжийг авах боломжийг бүрдүүлснээр санхүүгийн болон цаг хугацааны хүлээгдэл чирэгдлийг бууруулна.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа:

2.2.2.1. Шаардлагатай нарийн мэргэжлийн эмч (эмэгтэйчүүд, дотор, мэс засал болон гэмтэл), эмнэлгийн мэргэжилтэнг авч ажиллуулна.

2.2.2.2 Уламжлалт, сэргээн засах тусламж үйлчилгээг орчин үеийн анагаах ухаантай хослуулан хөгжүүлж, уламжлалт эмийн хэрэглээг нэмэгдүүлнэ.

2.2.3. Эм, эмнэлгийн хэрэгсэл, тоног төхөөрөмжийн чанар, аюулгүй байдал, худалдан авалт, үнийн бодлогын хэрэгжилтийг хангаж, эмийн зохистой хэрэглээг дээшлүүлнэ.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа:

2.2.3.1. Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн үнэ, худалдан авалт, ил тод байдлыг хангуулан, жорын талаарх нэгдсэн мэдээллийн санг бүрэн ашиглаж, эмийн эмчилгээний үр ашиг, үр дүнг тооцож ажиллана.

2.2.3.2. Нярайн инкуватортой болно.

2.2.3.3. Эмгэг судлалын байранд цогцосны хөргүүртэй болно.

2.2.3.4. Эх барих болон мэс заслын багаж хэрэгсэл тоног төхөөрөмжийг шинэчлэнэ.

2.2.4. Эрүүл мэндийн салбарын хүний нөөцийн хангалт, нийгмийн баталгааг сайжруулж, эрүүл мэндийн ажилтны чадамжид суурилсан бүтээмжийг тасралтгүй дээшлүүлнэ.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа:

2.2.4.1. Эмнэлгийн эмч, мэргэжилтнүүдийн мэргэжил, боловсрол, ур чадварыг дээшлүүлэх зайн болон богино, дунд, урт хугацааны сургалтад хамруулж мэргэшүүлнэ.

2.2.4.2. Эмч, мэргэжилтний нийгмийн баталгааг хангаж, тогтвор суурьшилтай ажиллуулах бодлогыг хэрэгжүүлнэ.

2.2.4.3. Эрүүл мэндийн салбарын ажилтнуудын улирлын урамшуулал, гүйцэтгэлийн урамшуулалыг тэдгээрийн мэдлэг, ур чадвар, харилцаа, хандлага, ёс зүйн үнэлгээтэй уялдуулан олгож хэвшинэ.

2.2.4.4. Шаардлагатай нарийн мэргэжлийн эмч нарыг нийтийн орон сууцаар хангах, багийн эмч нарыг жижиг оврын авто машинтай болгох

2.3. ХҮҮХЭД, ЗАЛУУЧУУД, ГЭР БҮЛИЙН ХӨГЖИЛ, ХАМГААЛАЛ

Хүүхэд, гэр бүл, залуучуудын хөгжил, хамгааллын үйл ажиллагааг оновчтой зохион байгуулан гэр бүлийн хүчирхийлэл, хүүхдийн эрхийн зөрчлийг бууруулж, бие болоод сэтгэлзүйн хувьд эрүүл хүүхдийг төлөвшүүлэн, эх оронч үзэлтэй, иргэний үүрэг хариуцлагаа ухамсарласан, нийгмийн идэвхтэй шинэ үеийн залуучуудыг бэлтгэнэ.

2.3.1. Гэр бүлд ээлтэй, тэгш хүртээмжтэй цогц арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа:

2.3.1.1. Гэр бүлийн үнэ цэнэ, эцэг эхийн үүрэг хариуцлагыг нэмэгдүүлэх, гэр бүлийн хүчирхийллийг бууруулах зорилгоор "Халуун ам бүл" төслийг хэрэгжүүлнэ.

2.3.1.2. Эрүүл нийгмийг бүтээхэд эрчүүдийн оролцоог нэмэгдүүлэх, тэдний онцлог хэрэгцээ, тулгамдаж буй асуудлыг судлан тогтоож, хариу арга хэмжээг авч хэрэгжүүлнэ.

2.3.1.3. Гэр бүлийн тогтвортой байдлыг хангах зорилгоор мэргэжлийн байгууллагын хийсэн судалгаа, нотолгоонд тулгуурлан гэр бүлийн боловсрол олгох ажлыг үе шаттай хэрэгжүүлнэ.

2.3.1.4. Залуу гэр бүлийн чуулга уулзалт зохион байгуулна.

2.3.1.5. Гэр бүлийн зуслан төсөл хэрэгжүүлэх иргэн хувийн хэвшилтэй хамтран ажиллана.

2.3.2. Хүүхдийг болзошгүй эрсдэл, хүчирхийллээс урьдчилан сэргийлэх, хөгжүүлэх бодлогыг салбар дундын хамтын ажиллагаатай хэрэгжүүлж, хүүхэд хамгааллыг сайжруулна.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа:

2.3.2.1. “Хайрлагдсан хүүхэд” төслийг хэрэгжүүлж, хүүхэд хамгааллын үйл ажиллагааг сайжруулна.

2.3.2.2. Сумын Хүүхэд хамгааллын хамтарсан багийн болон байгууллагуудын “Хүүхэд хамгааллын баг”, “Гэр бүлийн зөвлөл”-ийн үйл ажиллагаа чадавхжуулан хүүхэд хамгааллын сайжруулна.

2.3.2.3 Суманд үйл ажиллагаа явуулж буй төрийн болон хувийн аж ахуй нэгж албан байгууллагуудын дэргэд гэр бүлийн зөвлөл байгуулж үйл ажиллагааг нь чадавхжуулан шилдэг зөвлөлийг шалгаруулна.

2.3.2.4. Хүүхэд, өсвөр үеийнхнийг осол гэмтэлд өртөх, хорт зуршилд автахаас урьдчилан сэргийлэх, цахим орчны зохистой хэрэглээг бий болгох зорилгоор нөлөөллийн үйл ажиллагааг зохион байгуулна.

2.3.2.5. Хүүхдийн зуны амралтыг үр бүтээлтэй өнгөрүүлэх, тэднийг хөдөлмөрт сургах, хамтарч ажиллах, чадвар эзэмшүүлэх зорилгоор малчид, хувийн хэвшлийн оролцоотой “Хөдөлмөр зуслан”-г бий болгож ерөнхий боловсролын сургуультай хамтарч ажиллана.

2.3.3.Залуучуудын бүх талын хөгжилд дэмжлэг үзүүлж, олон нийтийн үйл ажиллагаанд оролцох оролцоог нэмэгдүүлнэ.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа:

2.3.3.1. Сумын залуучууд, эмэгтэйчүүд, эрэгтэйчүүдийн чуулган зохион байгуулж бүтэц бүрэлдэхүүнийг шинэчилж, оюутны холбоог шинээр байгуулан үйл ажиллагааг идэвхжүүлнэ.

2.3.3.2. Залуучуудын боловсролын болон мэргэжлийн хөгжилд дэмжлэг үзүүлэх, олон нийтийн үйл ажиллагаанд оролцох оролцоог дэмжсэн үйл ажиллагааг хэрэгжүүлнэ.

2.3.3.3. Залуучуудад гэр бүл төлөвлөлт, гэр бүлийн тогтвортой байдлыг нэмэгдүүлэхэд чиглэсэн “Аз жаргалтай гэр бүл” сургалтын хөтөлбөрийг нэвтрүүлж, залуучуудын хамрагдалтыг нэмэгдүүлнэ.

2.3.3.4. Зорилтот бүлгийн залуучуудыг хөгжлийн үйлчилгээнд хамруулах, “Залуусын боломж” явуулын үйлчилгээг нэвтрүүлж, хөдөөгийн залуучуудын хөгжил оролцоог нэмэгдүүлнэ.

2.3.3.5. Төрийн бүх шатны байгууллага залуу албан хаагчдыг сургах, дадлагажуулах, ур чадварыг дээшлүүлэх үйл ажиллагааг хэрэгжүүлнэ.

2.3.3.6. Төр, иргэний нийгмийн болон зорилтот бүлгийн иргэд рүү чиглэсэн сайн дурын ажил, санал санаачилгыг бүх талаар дэмжинэ.

2.3.3.7. Хүний хөгжлийн төв байгуулж менежментийг сайжруулна.

2.3.3.8. Залуу малчдыг малжуулах төсөл хэрэгжүүлнэ.

2.3. Үндэсний бахархал, өв соёл

Үндэсний өв соёлоо хамгаалсан, эх, оронч үзэлтэй иргэнийг төлөвшүүлж, соёл, урлагийн үйлчилгээний чанар хүртээмжийг нэмэгдүүлж, соёлын дархлааг бэхжүүлнэ.

2.4.1.Соёлын өвийн хадгалалт хамгаалалтыг сайжруулна.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа:

2.4.1.1. Соёлын биет болон биет бус өвийг судлан шинжлэх, түгээн дэлгэрүүлэх, өвлүүлэн уламжлуулах, хамгаалах бодлогыг хэрэгжүүлнэ.

2.4.1.2. Уламжлалт монгол ахуй, өв соёлоо сэргээн хөгжүүлэх замаар монгол хүний удмын санг хамгаалах, угийн бичиг, монгол бичгийн бүх нийтийн хэрэглээг нэмэгдүүлэх арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.

2.4.1.3. Орон нутгийн соёлын бүтээлч үйлдвэрлэл сийлбэрийн урлалыг хөгжүүлж, сумын музейн үзмэрийг нэмэгдүүлэхэд шаардагдах хөрөнгө оруулалтыг шийдвэрлэж, соёлын өвийн боловсрол олгох олон талт арга хэмжээ зохион байгуулна.

2.4.1.4. Морин хуурыг эрхэмлэн дээдлэж, түгээн дэлгэрүүлж, морин хуурын шавь сургалтыг зохион байгуулж, үйл ажиллагааг дэмжин ажиллана.

2.4.2.7. Суманд жил бүр баг, байгууллага сурталчилах өдөрлөгийг зохион байгуулна.

2.4.2. Бүх нийтийн соёлын боловсролыг олгох үйл ажиллагааг орон нутгийн онцлогт тохируулан шинэлэг арга хэлбэр ашиглан хөгжүүлнэ.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа:

2.4.2.1. Үндэсний соёлын өв түүх, хэл соёл, ёс заншилд тулгуурлан “Бүх нийтийн соёлын боловсрол” арга хэмжээг хэрэгжүүлж, иргэдийг соён гэгээрүүлэх ажлыг үе шаттай зохион байгуулна.

2.4.2.2. Иргэдийг соён гэгээрүүлэх зорилгоор үндэсний мэргэжлийн урлагийн байгууллага болон шилдэг уран бүтээлчдийн уран бүтээлүүдийг орон нутагт урьж хамтран ажиллана.

2.4.2.3. “Хужирт нутаг мину” урлагийн наадмыг 2 жил тутамд зохион байгуулж хүүхэд, залуучууд, ардын авьяастнуудын авьяас билгийг нээн хөгжүүлэх сургалт олон талт арга хэмжээг, түгээн дэлгэрүүлнэ.

2.4.2.4. Иргэдэд зайны болон нүүдлийн соёл, урлагийн үйлчилгээг хүргэх ажлыг үр дүнтэй хэрэгжүүлнэ.

2.4.2.5. Сумын номын сангийн үйлчилгээг цахим хэлбэрт шилжүүлэн, сан хөмрөгт баяжилт хийж, утга соёлын олон талт арга хэмжээг зохион байгуулна.

2.4.2.6. Сумын наадмын талбайг өргөтгөж, үйлчилгээний цогцолбор байгуулна.

2.4.3. Соёл, урлагийн салбарын хөрөнгө оруулалтыг нэмэгдүүлж, мэргэжлийн урлагийн байгууллагын үйл ажиллагааны менежментийг сайжруулан хүний нөөцийг нэмэгдүүлнэ.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа:

2.4.3.1. Соёлын төвийн орон тоог нэмэгдүүлж, хүний нөөцийн тогтвортой байдлыг ханган ажиллана.

2.4.3.2. Соёлын төвийг шаардлагатай тоног төхөөрөмж, урлагийн хувцас, хөгжмийн зэмсгийг нэмэгдүүлнэ.

2.5. Хөдөлмөр эрхлэлт, нийгмийн хамгаалал

Сум орон нутгийн онцлогт нийцүүлсэн ажлын байр бий болгож, нийгмийн хамгаалал, хөгжлийн үйлчилгээг зорилтот бүлгүүдэд оновчтой хүргэж, хүн бүрд ээлтэй орчин бүрдүүлэх бодлогыг баримтална.

2.5.1. Хөдөлмөрийн зах зээлийн эрэлт хэрэгцээнд нийцүүлэн салбар хоорондын хамтын ажиллагаа, бодлогын уялдааг хангах замаар ажлын байр бий болгоно.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа:

2.5.1.1. Сумын хөгжил, орон нутгийн бүтээн байгуулалт, хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих төсөл хөтөлбөр, хөнгөлөлттэй зээлд хамруулах замаар ажлын байр бий болгоно.

2.5.1.2. Зохион байгуулалттай хөдөлмөр зуучлалын үйлчилгээг дэмжин цагийн ажлын тогтолцоог бий болгох санал санаачлагыг дэмжин хамтран ажиллана.

2.5.1.3. Гарааны бизнес, шинэлэг санал санаачилгыг дэмжин тогтвортой ажлын байр бий болгоход бодлогын дэмжлэг үзүүлнэ.

2.5.2. Хөдөлмөрийн зах зээлийн эрэлт, нийлүүлэлтэд нийцүүлэн ажил мэргэжлийн чиг баримжаа олгох үйлчилгээнд иргэдийг хамруулна.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа:

2.5.2.1. Ажил, мэргэжлийн чиг баримжаа олгох сургалт, үйлчилгээг ганцаарчилсан болон бүлгийн зөвлөгөө мэдээлэл өгөх хэлбэрээр зохион байгуулж ажлын байранд зуучилна.

2.5.3. Хөдөлмөр нийгмийн гурван талт оролцоонд тулгуурлан хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуй, цалин хөлс, хөдөлмөрийн бүтээмжийг нэмэгдүүлнэ.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа:

2.5.3.1. Хөдөлмөр нийгмийн гурван талт хамтын хэлэлцээр, хөдөлмөрийн маргаан таслах комиссын үйл ажиллагааг өргөжүүлэх, хөдөлмөрлөх эрхийн маргааныг шийдвэрлэнэ.

2.5.3.2. Сумын хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн зөвлөл, Үйлдвэрлэлийн осол, хурц хордлогыг судлан бүртгэх орон тооны бус байнгын комиссыг шинэчлэн байгуулж гишүүдийг чадавхжуулна.

2.5.3.3. Үйлдвэрчний эвлэлийн байгууллага байгуулж хуулийн хүрээнд дэмжлэг үзүүлэн ажиллана.

2.5.4. Нийгмийн халамжийн үйлчилгээг зорилтот бүлгийн өрх, иргэнд чиглүүлнэ.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа:

2.5.4.1. Олон нийтийн оролцоонд түшиглэсэн халамжийн үйлчилгээг зорилтот бүлгийн өрх, иргэнд хүргэх ажлыг төрийн бус байгууллагатай хамтран хэрэгжүүлнэ.

2.5.4.2. Хууль тогтоомжид заасан нөхцөл, шаардлага хангасан зорилтот бүлгийн иргэдэд хүнс тэжээлийн дэмжлэг, үйлчилгээ үзүүлнэ.

2.5.4.3. Аж ахуйн нэгж, байгууллага бүр “Ахмадын сан” байгуулж Ахмадын хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжин, Ахмадын тэтгэвэрт бэлтгэх хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэн, ахмадын насан туршдаа суралцах боломжийг бүрдүүлж, идэвхтэй амьдралын хэв маягийг нэмэгдүүлнэ.

2.5.4.4. Нэн шаардлагатай зорилтот бүлгийн иргэдэд чиглэсэн “Гэр” төсөл хэрэгжүүлнэ.

2.5.5. Хөгжлийн бэрхшээлийн талаарх зөв ойлголт эерэг хандлагыг төлөвшүүлж, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн нийгмийн оролцоог нэмэгдүүлнэ.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа:

2.5.5.1. Барилга байгууламж, орон сууц, нийтийн эзэмшлийн зам талбай, мэдээллийн хүртээмжийг нэмэгдүүлж стандартыг мөрдүүлнэ.

2.5.5.2. Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүнийг биеийн тамир, спорт, соёлын арга хэмжээнд оролцуулахад дэмжин салбар дундын уялдааг сайжруулан төр хувийн хэвшлийн байгууллагуудтай хамтран ажиллана.

2.5.5.3. Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийг сургалтад хамруулж хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжин сангийн зээл, төсөл, хөтөлбөрт хамруулна.

2.5.6. Нийгмийн даатгалын хамрах хүрээг өргөжүүлж, нийгмийн даатгалын үйлчилгээг цахимаар авах боломжийг бүрдүүлнэ.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа:

2.5.6.1. Нийгмийн даатгалын цахим үйлчилгээг ил тод түргэн шуурхай хүртээмжтэй хүргэнэ.

2.5.6.2. Хувиараа хөдөлмөр эрхлэгч, малчдыг сайн дурын нийгмийн даатгалд хамруулж, тэдний нийгмийн баталгааг хангана.

2.6. Биеийн тамир, спорт

Биеийн тамир, спортыг хүн амын амьдралын хэв маяг, амьдралын чанарыг дээшлүүлэх хэрэглүүр болгож, идэвхтэй хөдөлгөөн, спортоор хичээллэх орчин нөхцөлийг сайжруулан, тив, дэлхий, олимпод өрсөлдөхүйц чадварыг нэмэгдүүлнэ.

2.6.1. Хүн амыг идэвхтэй хөдөлгөөнөөр хичээллэж, эрүүл мэндээ дэмжихэд чиглэсэн олон талт орчин нөхцөл, боломжоор хангаж, нийтийн биеийн тамирын үйлчилгээний хүртээмжийг нэмэгдүүлэн бие бялдрын хөгжил, боловсролыг дээшлүүлнэ.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа:

2.6.1.1. Иргэдийг эрүүл чийрэг, бүтээлч зан чанарыг эрхэмлэсэн өдөр тутмын дасгал хөдөлгөөн, зөв хооллолт, эрүүл амьдралын хэв маяг бүхий дадалд сургаж, шинэ санал санаачилгыг дэмжин хамтран ажиллана.

2.6.1.2. Биеийн тамирын орон тооны арга зүйчтэй болгож, бүх нийтийн биеийн тамирын арга хэмжээнд оролцогчдын тоог нэмэгдүүлж, үйлчилгээний хамрах хүрээг өргөжүүлнэ. /хужирт марафон, .../

2.6.1.3. Спортын наадмыг 2 жил тутамд зохион байгуулна.

2.6.2. Хүн амын бие бялдрын хөгжлийг хянах цахим өгөгдлийн санг бий болгож, орон нутгийн биеийн тамир, спортын салбарын нэгдсэн статистик мэдээллийн баазыг үүсгэнэ.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа:

2.6.2.1. Хүн амыг “Бие бялдрын хөгжил, чийрэгжилтийн түвшин тогтоох сорил”-д хамруулах ажлыг тогтмолжуулан мэдээллийн санд баяжилт хийнэ.

2.6.3. Хүүхэд, залуучуудын спортын авьяасыг нээн илрүүлж, шилдэг тамирчдын залгамж халааг бэлтгэх

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа:

2.6.3.1. Спортын клубуудыг байгуулж, үйл ажиллагааг дэмжиж ажиллана. /фитнесс клуб, теннисний клуб, шатар, Гар бөмбөг, Сагсан бөмбөг, алхалтын клуб, Дартс/

2.6.3.2. Сумын Засаг даргын нэрэмжит өсвөрийн сумын аварга шалгаруулах шатар, сагсан бөмбөг, гар бөмбөгийн тэмцээнийг жил бүр зохион байгуулна.

2.6.3.3. Сумын аварга шалгаруулах нийтийн бүжгийн тэмцээнийг жил бүр зохион байгуулж бүжгийн спортыг хөгжүүлнэ.

2.6.3.4. “Аваргын гараа” үндэсний бөхийн өсвөрийн аварга шалгаруулах барилдааныг жил бүр зохион байгуулна.

2.6.3.5. Өвлийн спортыг хөгжүүлэх ажлыг зохион байгуулж дэмжин ажиллана.

2.6.4. Стандартад нийцсэн заал, талбай, дэд бүтцийг төрөлжүүлэн барьж байгуулан биеийн тамир, спортын үйл ажиллагаанд тогтмол, тасралтгүй хамрагдан хичээллэх орчин, нөхцөлөөр хангаж, хүртээмжийг нэмэгдүүлнэ.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа:

2.6.4.1. Спортын ордонтой болох

2.6.4.2. Сумын төв спорт заал, 2 дугаар сургуулийн спорт заалны их засвар

ГУРАВ.ЭДИЙН ЗАСГИЙН БОДЛОГО

3.1.Төсөв санхүү

Төсөв санхүүгийн үйл ажиллагааг технологийн дэвшлийг ашиглан үр ашигтай удирдан, орон нутгийн өмчит компаниудын үр өгөөжийг нэмэгдүүлж, төрийн бүх шатанд төсвийн сахилга хариуцлагыг сайжруулна.

3.1.1.Төсөв үр ашигтай, төлөвлөгдөж, зарцуулагдсан, татварын орлого нэмэгдэж, санхүүгийн зах зээлд оролцогч иргэдийн тоо нэмэгдсэн байна.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа:

3.1.1.1. Сумын төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн төсвийн төлөвлөлт, гүйцэтгэлийг үр дүнд суурилж хийнэ.

3.1.1.2. Хоршоо хөгжүүлэх сангийн хугацаа хэтэрсэн зээлийн өр төлбөрийг хууль хяналтын байгууллагад шилжүүлж, барагдуулах ажлыг зохион байгуулна.

3.1.1.3. Иргэн, аж ахуйн нэгжийн татварын боловсрол, татвар төлөх сэтгэлгээ хандлагыг сайжруулах замаар татварын бааз суурийг нэмэгдүүлэн, татварын орлогын төлөвлөгөөг төрөл тус бүрээр бүрэн биелүүлнэ.

3.1.1.4. Худалдаа үйлчилгээ эрхлэж байгаа аж ахуйн нэгжүүдэд НӨАТ-ын баримтыг бүрэн олгож байгаа эсэхэд хяналт тавьж ажиллана.

3.1.1.5. Харьяа төрийн байгууллагуудын төсвийн захирагч, нягтлан бодогч нарын хууль, эрх зүйн мэдлэг, санхүүгийн боловсрол, сахилга батыг дээшлүүлнэ.

3.1.2.Орон нутгийн өмчит компаниудын засаглалын менежментийг сайжруулж, ашигт ажиллагааг нэмэгдүүлнэ.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа:

3.1.2.1. “Хужирт эрдэс баялаг” ОНӨУТҮГазар, Онги ус ОНӨААТҮГ-ын харъяа “Хужирт ус суваг”-ийн үйл ажиллагаанд хяналт шалгалт хийж дүгнэлт гарган цаашид авах арга хэмжээний саналыг боловсруулж холбогдох дээд шатны байгууллагад хүргүүлж суманд СӨХ болон Тохижилт үйлчилгээний компани байгуулах талаар шаардлагатай арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.

3.1.2.2. Төрийн болон орон нутгийн өмчийн ашиглалт хамгаалалтыг сайжруулж төсвийн хөрөнгийг үр ашигтай зарцуулж тэдгээрийн бүртгэл мэдээлэл үнэлгээ тайланг ил тод нээлттэй болгон өмч эзэмшигчдийн хариуцлагыг дээшлүүлнэ.

3.1.3.Улсын болон орон нутгийн төсөв, төсөл хөтөлбөрөөр хэрэгжүүлсэн хөрөнгө оруулалт, бүтээн байгуулалтын ажлын гүйцэтгэл, чанарыг сайжруулна.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа:

3.1.3.1. Өмнөх гэрээний үүргээ бүрэн биелүүлээгүй аж ахуйн нэгжийг тендерт оролцсон тохиолдолд тендерээс татгалзах үндэслэл болгоно.

3.1.3.2. Тендерт оролцож шалгарсан аж ахуйн нэгж, байгууллага нь гэрээний үүргээ бусдад шилжүүлэхийг хориглох талаар гэрээнд тусгаж, хэрэгжилтэд хяналт тавина.¹

3.1.4.Төрийн худалдан авах ажиллагаанд технологийн дэвшлийг нэвтрүүлэх замаар хүний оролцоог бууруулж, мэдээллийн ил тод байдлыг нэмэгдүүлнэ.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа:

- 3.1.4.1. Төрийн худалдан авах ажиллагааны мэдээллийг цахим системээр дамжуулан иргэд, олон нийтэд хүрэх хүртээмжийг нэмэгдүүлнэ.
- 3.1.4.2. Бүх шатны худалдан авах ажиллагаанд болон түүний гүйцэтгэлийн явцад хяналт, шалгалтыг тогтмол явуулж, иргэд, олон нийтийг мэдээллээр хангана.

3.2. Хүнс, хөдөө аж ахуй

Мал аж ахуйн үйлдвэрлэлийг тооноос чанарт шилжүүлж, бэлчээрийн даацыг бууруулан мал аж ахуйн гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүний аюулгүй байдлыг хангаж, газар тариалангийн бүтээгдэхүүний дотоодын үйлдвэрлэлийг нэмэгдүүлнэ.

3.2.1. Мал сүргийг эдийн засгийн эргэлтэд оруулна.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа:

- 3.2.1.1. Үхэр, адуу болон өндөр ашиг шимт малын эзлэх хувийг нэмэгдүүлж, малыг эдийн засгийн эргэлтэд оруулан тоо толгойгоос чанарт шилжүүлэх бодлого хэрэгжүүлнэ.
- 3.2.1.2. Махны чиглэлийн үхэр болон туслах аж ахуйг хөгжүүлэхэд дэмжлэг үзүүлж, аж ахуйн нэгж, хүн амын махны хэрэгцээг хангана.
- 3.2.1.3. Малын тоо толгойн албан татварыг бүрэн төвлөрүүлж шилдэг татвар төлөгч малчин өрхийг урамшуулна.
- 3.2.1.4. Залуу малчдыг дэмжих бодлогыг хэрэгжүүлж, малчдын зөвлөгөөн, дотоод, гадаадад туршлага судлуулах арга хэмжээг зохион байгуулж чадавхжуулна.
- 3.2.1.5. Хээлтүүлэгч малыг ялган бүртгэлжүүлэн мал сүргийг даатгалд хамруулах ажлыг зохион байгуулна.

3.2.2. Бэлчээр ашиглалт, малын тэжээл үйлдвэрлэлийг нэмэгдүүлнэ.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа:

- 3.2.2.1. Малын тэжээл тариалалтыг нэмэгдүүлж, өвс, тэжээлийн аюулгүйн нөөцийг бүрдүүлнэ.
- 3.2.2.2. Бэлчээрийг уст цэг, сэлгэж өнжөөх, хортон мэрэгчээс хамгаалах зэргээр ашиглалтыг сайжруулна.

3.2.3. Малчдын хоршоог чадавхжуулна.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа:

- 3.2.3.1. “Шинэ хоршоо-хөдөлгөөн”-ийг үргэлжлүүлэн хоршоодыг чадавхжуулах замаар малчдын болон газар тариалангийн чиглэлээр дундын хоршоо байгуулахад мэргэжил арга зүйн дэмжлэг үзүүлнэ.
- 3.2.3.2. Мал аж ахуйн чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулж байгаа хоршоодыг чадавхжуулж, хоршооны загвар төслүүдийг бэлтгэж, малчдад зөвлөн туслах үүрэг бүхий сургагч багш нарыг бэлтгэн, сургалт зохион байгуулна.

3.2.4. Мал эмнэлгийн оношилгоо, шинжилгээний түвшинг нэмэгдүүлж, мал, амьтны гоц халдварт, халдварт өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх, тэмцэх, халдваргүй өвчний өвчлөлийг бууруулна.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа:

3.2.4.1. Орон нутгийн төсвийн зардлаар хийгддэг дотрын халдварт хордлого, цусан халдварт, дуут хавдар, энтеробактериоз зэрэг өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх дархлаажуулалтын ажлыг орон нутгийн хэмжээнд зохион байгуулна.

3.2.4.2 Сумын үхэр сүргийг бруцеллёзын халдваргүй болохыг баталгаажуулж, мал эмнэлгийн үйлчилгээний нэгжүүд сумын түвшинд лабораторийн анхан шатны шинжилгээ хийж, хүнсний аюулгүй байдлыг хангана.

3.2.4.3. Мал эмнэлгийн салбарын боловсон хүчний тоог нэмэгдүүлж мэргэжил, ур чадварыг дээшлүүлж, ажилтнуудын нийгмийн асуудлыг шийдвэрлэнэ.

3.2.4.4. Мал эмнэлгийн лабораторийн багаж оношлуур, вакцин хадгалах, тээвэрлэх, тусламж үйлчилгээ үзүүлэх техник, тоног төхөөрөмжөөр хангана.

3.2.4.5. Малын гоц халдварт өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх зорилгоор халдваргүйжүүлэх Дук машинтай болно.

3.2.5.Орон нутгийн хүн амын хэрэгцээт төмс, хүнсний ногоог 50 хувь дотоодын үйлдвэрлэлээр хангана.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа:

3.2.5.1. Газар тариалангийн эргэлтийн талбайн хэмжээг нэмэгдүүлэн, ашиглалтыг сайжруулж, тариаланчдыг үр, хөнгөлөлттэй зээлийн дэмжлэгт хамруулах замаар стратегийн хүнсний зориулалттай болон бусад нэр төрлийн ашигт таримлын тариалалт, үйлдвэрлэлийг нэмэгдүүлнэ.

3.2.5.2. Суманд хөв цөөрөм байгуулах газрын судалгааг хийлгэж, төсөл хөтөлбөрийн санхүүжилтээр байгуулна.

3.2.5.3. Сумын хэмжээнд өвөл зуны хүлэмжийн аж ахуйг хөгжүүлж, нарийн ногооны дотоодын үйлдвэрлэлийг нэмэгдүүлнэ.

3.2.5.4. Тариалангийн талбайн хөрсний үржил шимийг сайжруулах зорилгоор хамгаалалтын ойн зурвас байгуулж, хамтран ажиллана.

3.2.5.5. Атаршсан талбайг эргэлтэд оруулж, малын тэжээлийн тариалалтыг нэмэгдүүлнэ.

3.3.Үйлдвэр, худалдаа, үйлчилгээ:

Үйлдвэр, үйлчилгээний салбарыг хөгжүүлэх бодлогыг төр, хувийн хэвшлийн түншлэлээр хэрэгжүүлж, дотоодын үйлдвэрлэл болон экспортыг нэмэгдүүлнэ.

3.3.1. Үйлдвэр, үйлчилгээний салбарыг хөгжүүлж эдийн засагт эзлэх хувийг нэмэгдүүлнэ.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа:

3.3.1.1. "Цагаан алт" үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд арьс шир, ноос, ноолуур зэрэг малын гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг дэмжинэ.

3.3.1.2. "Хужиртад үйлдвэрлэв" намрын үзэсгэлэн худалдаа жил бүр зохион байгуулж хэвшүүлнэ.

3.3.1.3. Хүнсний эрүүл ахуйн улсын байцаагчтай болж Хүнсний аюулгүй байдлын эрсдэлийн үнэлгээг жил бүр батлагдсан шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хийж, эрсдэлд суурилсан хяналт шалгалтыг төлөвлөн зохион байгуулна.

3.3.1.4. Хүн амын эрүүл мэндийг хамгаалах зорилгоор хүнсний зориулалтын бус савны хэрэглээг бууруулна.

3.4.Ногоон хөгжил, аялал жуулчлал

Байгаль, түүх, соёлын өвд түшиглэсэн тогтвортой аялал жуулчлалыг хөгжүүлэн эдийн засгийн үр өгөөжийг нэмэгдүүлж, байгаль орчны тэнцвэрт байдлыг хадгалан хүн амын эрүүл, аюулгүй орчинд амьдрах нөхцөлийг бүрдүүлнэ.

3.4.1. Байгалийн баялгийг зүй зохистой ашиглах, хамгаалах нөхөн сэргээх замаар экосистемийн тэнцвэрт байдлыг хадгална.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа:

3.4.1.1. Төв суурин газрын ундны усны чанар, аюулгүй байдлыг хангана.

3.4.1.2. Усны хэрэглээ, ашиглалтын хэмнэлтийг бий болгож, дахин ашиглалтыг дэмжинэ.

3.4.1.3. “Тэрбум мод” үндэсний хөдөлгөөнийг эрчимжүүлж, төв суурин газрын ногоон байгууламжийг нэмэгдүүлнэ.

3.4.1.4. Олон улсын төсөл хөтөлбөртэй хамтарч мод бут тарих, мод үржүүлгийн газрыг чадавхжуулах болон иргэд олон нийт, өсвөр үеийнхэнд экологийн боловсрол олгоно.

3.4.1.5. Ойн хөнөөлт шавжтай тэмцэх, ойн түймрээс урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах ажлыг зохион байгуулна.

3.4.1.6. Усны нөөцийг нэмэгдүүлэх, нөхөн сэргээх зорилгоор булаг шандны эхийн хамгаалалтын хашааг сэлгэж засварлах, шинээр хашаалах ажлыг зохион байгуулна.

3.4.2. Байгаль орчинд нөлөөлөх сөрөг нөлөөллийг бууруулж, ногоон үзэл санаа, дадлыг нэвтрүүлэх замаар уур амьсгалын өөрчлөлтийг сааруулахад хувь нэмэр оруулна.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа:

3.4.2.1. Хог хаягдлыг эх үүсвэр дээр нь ангилан ялгах дадлыг хэвшүүлж иргэн аж ахуй нэгж байгууллагын үүрэг хариуцлагыг сайжруулж хүний эрүүл мэнд, байгаль орчинд сөрөг нөлөөлөлгүйгээр цуглуулах, хадгалах, тээвэрлэх, боловсруулах устгах оновчтой менежментийн тогтолцоог бүрдүүлнэ.

3.4.2.2. Сумын хог хаягдлын нэгдсэн цэгийг дарж тэгшлэн, шинээр хог хаягдлын нэгдсэн цэгийг байгуулна.

3.4.2.3. Хог хаягдал тээвэрлэх зориулалтын авто машины тоог нэмэгдүүлнэ.

3.4.2.4. Гэр хороолол, усан сан бүхий газрын хамгаалалтын бүс болон аялал жуулчлалын үйл ажиллагаа эрхэлж байгаа иргэн, аж ахуй нэгжүүдэд дэвшилтэд технологи бүхий “Эко жорлон” арга хэмжээг хэрэгжүүлж хөрсний бохирдлыг бууруулна.

3.4.2.5. Бохир ус соруулах зориулалтын автомашинтай болно.

3.4.2.6. Сумын цэцэрлэгт хүрээлэнг байгуулж, иж бүрэн тохижуулж бичил цэцэрлэгт хүрээлэнг тохижуулан ногоон байгууламжийг нэмэгдүүлнэ.

3.4.2.7. Хууль бус мод бэлтгэл, ан агнууртай тэмцэх ажлыг зохион байгуулна.

3.4.3. Байгаль, түүх, соёлын өвд түшиглэсэн тогтвортой аялал жуулчлалыг хөгжүүлнэ.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа:

3.4.3.1. Орхон голын сав, хангайн нурууны экосистемд түшиглэсэн түүх, соёл, рашаан сувиллын аялал жуулчлалыг хөгжүүлж Аялал жуулчлалын гол чиглэл дагуу дэд бүтцийг хөгжүүлж, үйлчилгээний байгууллагуудыг төр, хувийн хэвшлийн түншлэлээр байгуулна.

3.4.3.2. Нутгийн иргэдэд түшиглэсэн тогтвортой аялал жуулчлалыг хөгжүүлж, аялал жуулчлалын бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний, чанар, стандартыг сайжруулан жуулчдын тоог нэмэгдүүлнэ.

3.4.3.3. Монголын нүүдлийн соёл, түүх болон орон нутгийн онцлогийг харуулсан “Эсгийний баяр” эвент арга хэмжээг тогтмол зохион байгуулж, дөрвөн улирлын аялал жуулчлалыг хөгжүүлж, эдийн засгийн үр өгөөжийг нэмэгдүүлнэ.

3.4.3.4. “Хужиртад үйлдвэрлэв” дэлгүүрийг ашиглалтад оруулж, нутгийн брэнд бүтээгдэхүүний нэр төрлийг нэмэгдүүлж, бэлгийн багц бүтээгдэхүүн гаргах санал санаачлагыг дэмжиж ажиллана.

3.4.4. Байгалийн баялгийг зүй зохистой ашиглаж, эдийн засгийн үр өгөөжийг нэмэгдүүлнэ.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа:

3.4.4.1. Эмчилгээний шавар рашаан, цэвэр усыг зүй зохистой ашиглахад хяналт тавьж, цаашид ашиглах ажлын төлөвлөгөөг мэргэжлийн байгууллагаар хийлгэнэ.

3.5. Барилга, хот байгуулалт

Газар зохион байгуулалтын төлөвлөлтийн дагуу дэд бүтцийг нэмэгдүүлж, иргэдийн эрүүл аюулгүй орчинд амьдрах нөхцөл бүрдэнэ.

3.5.1. Сумын инженерийн шугам сүлжээний бие даасан дэд бүтцийг бий болгож, иргэдийн орон нутагт ажиллаж, амьдрах ая тухтай орчинг бүрдүүлнэ.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа:

3.5.1.1. Сумын цэвэр усны худаг, санг дотоодын цэргийн хамгаалалтад авч хэвийн үйл ажиллагааг хангана.

3.5.1.2. Гэр хороололын айл өрхүүдийг цэвэр бохирын шугам сүлжээнд холбох, өргөтгөх ажлыг үргэлжлүүлэн гүйцэтгэнэ.

3.5.1.3. Гудамж, хороог инженерийн шугам сүлжээнд холбох зураг, төсвийг мэргэжлийн байгууллагаар хийлгэж, ажлыг эхлүүлнэ.

3.5.1.4. Эрчим хүчний хэмнэлттэй, байгальд ээлтэй, амины болон нийтийн орон сууц барих иргэд, аж ахуйн нэгжийг дэмжиж ажиллана.

3.5.1.5. Сумын дулааны шугам сүлжээг үе шаттайгаар өргөтгөн, агаарын бохирдлыг бууруулна.

3.5.1.6. Шинэ суурьшлын бүсэд ундны усны зориулалттай гүн өрмийн худаг гаргаж ашиглалтанд оруулна.

3.5.1.7. Уужим 2-р багийн төвийг шинээр байгуулж, хөдөөгийн багийн төвүүдэд урсгал засвар хийнэ.

3.5.1.8. Суманд бүтээн байгуулалт хөрөнгө оруулалтыг нэмэгдүүлэх зорилгоор сумын томоохон аж ахуй нэгжүүд болон сумаас төрсөн бизнес эрхлэгчидийг оролцуулсан хөрөнгө оруулалтын уулзалт зохион байгуулна.

3.5.1.9. эрэн хайх аврах бүлгийг цэвэр усны нэгдсэн системд холбоно.

3.5.1.10. Цэвэр усны нэгдсэн шугамд эргэлтийн худгийг байгуулж ашиглалтанд оруулна.

3.5.2. Ерөнхий төлөвлөлтийн дагуу дэд бүтцийг хөгжүүлж, орон нутагт ажиллаж, амьдрах тав тухтай орчинг бий болгоно.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа:

3.5.2.1 Сумын төв доторх хатуу хучилттай авто замыг засварлах, өргөтгөх, явган болон унадаг дугуйн зам, гэрэлтүүлгийг өргөтгөн, шинэчлэх ажлыг үе шаттайгаар хэрэгжүүлж, засвар арчлалт, тэмдэг, тэмдэглэгээг стандартын дагуу хийнэ.

3.5.2.2. Сумын төвийн эрчим хүчний уналттай газруудад дэд станц, шугам сүлжээг засварлаж өргөтгөнө.

3.5.2.3. Сумын төвийн үерийн далангийн зураг төсвийг мэргэжлийн байгууллагаар хийлгэж, ажлыг эхлүүлнэ.

3.5.2.4.байгалийн хүчин зүйлийн улмаас эвдэгдсэн зам даваа эрэг гуу жалга хөдөөгийн багийн гүүрний даланг засварлана. /Өлийн даваа, майхны эрүү, 3-р багийн төвийн наад эрэг/

3.5.2.5. сумын төвийн гэрэлтүүлгийн тоог нэмэгдүүлэх, засварлах ажлыг хийнэ.

3.6.Газрын харилцаа

Хүн амын амьдрах орчин сайжирч, эдийн засагт хэмнэлттэй, үр өгөөжтэй, зөв төлөвлөлттэй хотыг бий болгоно.

3.6.1.Газар зохион байгуулалт, хот төлөвлөлтийн хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөг хийж, газар олголтыг нэмэгдүүлнэ.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа:

3.6.1.1. Сумын хот байгуулалтын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөг батлуулан хэрэгжүүлнэ.

3.6.1.2. Сумын төвд нийтийн орон сууцны зориулалттай газруудыг орон нутгийн хэрэгцээнд авч, иргэдийг хөнгөлөлттэй нөхцөлөөр орон сууцаар хангах төслүүдийг хэрэгжүүлнэ.

3.6.1.3.Шинэ суурьшлийн бүсэд олгогдсон газруудад газрын төлөв байдал чанарын хянан баталгааг хийлгэх, сумын төв болон шинэ суурьшлийн бүсэд олгогдсон газруудыг хаягжуулна

3.6.1.4.Сумын нутаг дэвсгэрийн палентлоги архиологийн судалгааг хийлгэх

3.6.1.5. Сумын нутаг дэвсгэрийн хөгжлийн төлөвлөгөөг боловсруулна.

3.6.1.6.Суманд малчны хорооллын газрыг төлөвлөн шийдвэрлэж ажиллана.

3.6.1.7. Суманд хийн түлш түгээх станц байгуулна.

3.6.1.8. 5-р багийн үерт халин дошоонд автдаг 10 айлын нүүлгэх газрын асуудлыг шийдвэрлэнэ.

ДӨРӨВ.ХҮНИЙ ЭРХИЙГ ДЭЭДЭЛСЭН ЗАСАГЛАЛЫН БОДЛОГО

4.1.Хүний эрхийг хангах, гэмт хэрэгтэй тэмцэх, урьдчилан сэргийлэх бодлого зохицуулалт

Хууль нэг мөр хэрэгждэг, хүний эрхийг дээдэлсэн, шударга ёсны засаглалыг бэхжүүлэх замаар тодорхой төрлийн гэмт хэрэг, зөрчлийн тоог бууруулж, гомдол мэдээллийн шийдвэрлэлтийн процессыг хялбарчилж, ил тод болгоно.

4.1.1.Төрийн бүх шатны байгууллага шийдвэр гаргахдаа хүний эрхэд суурилсан хандлагыг удирдлага болгон, төрийн байгууллагын шударга байдлын түвшний үнэлгээний дундаж үзүүлэлтийг 80 хувьд хүргэнэ.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа:

4.1.1.1. Нутгийн захиргааны байгууллагын эрх бүхий албан тушаалтны шийдвэр, үйл ажиллагаанд жендер, хүний эрхийн мэдрэмжтэй хандах, хүний эрхийн зөрчил гаргахгүй байхад анхаарч ажиллана.

4.1.1.2. Эрх зүйн сургалт, сурталчилгаа, мэдээллийн хүртээмжийг нэмэгдүүлж, иргэд, иргэний нийгмийн байгууллагаар үнэлгээг авах замаар олон нийтийн оролцоо, хяналтыг нэмэгдүүлнэ.

4.1.1.3. Авлига, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх, соён гэгээрүүлэх арга хэмжээг тасралтгүй хэрэгжүүлж, авлига, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх олон нийтийн хяналтыг нэмэгдүүлж, бүх нийтээр авлигатай тэмцэх, шударга бус зүйлийг үл тэвчих сэтгэлгээ, хандлагыг төлөвшүүлэх бодлогыг үе шаттай хэрэгжүүлнэ.

4.1.2. Эрэгтэйчүүдийн дундаж наслалтыг нэмэгдүүлэн, жендерийн мэдрэмжтэй нийгмийн орчинг бүрдүүлж цаашид гарч болох жендэрт суурилсан хүчирхийллийг бууруулна.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа:

4.1.2.1. Эрхэлж буй ажил салбарын онцлог, амьдарч буй байршил зэргээс хамаарсан эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх мэдээлэлийг цахим орчинд түгээж, жендерт суурьласан хүчирхийллийн талаарх ойлголтыг иргэд олон нийтэд хүргэнэ.

4.1.2.2. Нутгийн захиргааны байгууллагад жендерийн тэнцвэртэй байдлыг хангах үзэл баримтлалыг нэмэгдүүлж, иргэдэд жендерийн мэдрэмжтэй төрийн үйлчилгээг үзүүлнэ.

4.1.2.3. Хөвгүүд эрэгтэйчүүдийн эрүүл зан үйл амьдралын зөв дадал хэвшлийг сайжруулах, хорт зуршлаас ангид байх сургалт сурталчилгааг хийнэ.

4.1.3. Гэмт хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэхэд олон нийтийн оролцоонд тулгуурласан бодлого хэрэгжүүлж, гэмт хэрэг үйлдэгдэх шалтгаан нөхцөлийг судлан тогтоох арга зүйг шинэчилж, тодорхой төрлийн гэмт хэрэг, зөрчлийн тоог үе шаттай бууруулна.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа:

4.1.3.1. Гэмт хэрэг үйлдэгдэх шалтгаан нөхцөлийн судалгааг шинэчлэн хийж, судалгаанд тулгуурласан урьдчилан сэргийлэх ажлыг үр дүнд хүрэхүйц байдлаар үе шаттай зохион байгуулна.

4.1.3.2. Сумын төвийн гэр хорооллын гудамж, нийтийн эзэмшлийн талбай, улсын болон орон нутгийн чанартай замын хяналтыг сайжруулж, камержуулалтын зураг, төсвийг мэргэжлийн байгууллагаар хийлгэж, теле-камерын тоог нэмэгдүүлэх, хүчин чадлыг сайжруулах арга хэмжээг үе шаттай хэрэгжүүлнэ.

4.1.3.3. Шунхлайн уулзварт хяналтын пост барина.

4.1.3.4. Шинээр баригдах орон нутгийн замд хяналт тавих, зам тээврийн осол, гэмт хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх зорилгоор хурд хэмжигч авч ажиллуулна.

4.1.3.5. Хууль тогтоомж, нийтээр дагаж мөрдөх эрх зүйн акт, техникийн зохицуулалт, стандарт, тэдгээрийг үндэслэн төрийн эрх бүхий байгууллагаас төрийн хяналт шалгалтад дэмжлэг үзүүлж хамтран ажиллана.

4.1.3.6. Малын хулгайн гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх зорилгоор малыг GPS-тэй болгох, малчдын бүлэг байгуулах идэвхижүүлэх аяныг малчдын дунд өрнүүлнэ.

4.1.4. Хууль сахиулах болон зарим хяналтын байгууллагууд, тэдгээрийн алба хаагчдын ажиллах орчин нөхцөлийг сайжруулна.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа:

4.1.4.1.Цагдаагийн тасгийн байрны орчны тохижилтыг сайжруулах зорилгоор хашаажуулна.

4.1.4.2. Цагдаагийн албан хаагчдын ажиллах орчин нөхцөлийг дээшлүүлнэ.

4.2.Төрийн бүтээмж-цахим засаглал

Дэвшилтэт технологид тулгуурлан төрийн бүтээмжийг нэмэгдүүлнэ.

4.2.1.Мэдээллийн технологи, харилцаа холбооны дэд бүтцийг өргөтгөж, цахим шилжилтийг эрчимжүүлнэ.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа:

4.2.1.1. "Цахим жишиг аймаг" хөтөлбөрийн хүрээнд хийгдсэн "Go uvurkhangai" аппликэйшн, 9 системийн үйл ажиллагаа жигдрүүлж, хэрэглээнд нэвтэрүүлнэ.

4.2.1.2. Төрийн үйлчилгээний шат дамжлагыг бууруулах, үйл ажиллагаа, үйлчилгээг хялбаршуулах, цахимжуулах ажлыг үргэлжлүүлнэ.

4.2.1.3.Харилцаа холбооны дэд бүтэц, үүрэн холбооны сүлжээг багуудад өргөтгөж, хүртээмжийг нэмэгдүүлнэ.

4.2.1.4. Бүх нийтэд цахим ур чадвар олгох сургалтыг төр, хувийн хэвшлийн байгууллагуудтай хамтран үе шаттай зохион байгуулна.

4.2.1.5. welcome to khujirt аппликэйшин үйл ажиллагааг нэвтрүүлнэ.

4.2.2.Төрийн болон орон нутгийн өмчит байгууллагуудын ил тод байдлын түвшин, мэдээллийн хүртээмжийг нэмэгдүүлнэ.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа:

4.2.2.1. Мэдээлэл хариуцагчийн хуулиар хүлээсэн үүргийг хэрэгжүүлж хуулиар хаалттай, хязгаарлалттай гэж тогтоосноос бусад мэдээллийг олон нийтэд нээлттэй, ил тод болгоно.

4.1.2.2. Төрийн байгууллагаас гарч буй шийдвэр, үйл ажиллагааг олон нийтэд хүртээмжтэй хүргэх зорилгоор "Дуу дүрс бичлэгийн студи" байгуулж, цахим орчинд иргэдэд хүргэж, "Фокус" ярилцлага, бүх нийтийн хурлыг зохион байгуулж хэвшинэ.

4.2.2.3. Төрийн байгууллага, албан тушаалтанд хандаж иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагаас ирүүлсэн өргөдөл, гомдол, санал хүсэлтийг шийдвэрлэх процессыг хялбаршуулж, шийдвэрлэлтэд дүн шинжилгээ хийж, тухайн байгууллага, албан тушаалтны ажлын үр дүнг тооцдог болно.

4.2.3.Орон нутгийн төрийн байгууллагуудын үйл ажиллагааг хэвийн явуулах орчин нөхцөлийг бүрдүүлнэ.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа:

4.2.3.1. Засаг даргын Тамгын газрын барилгын гадна фасад болон урсгал засвар, техник хэрэгслийг үе шаттайгаар шинэчлэнэ.

4.2.3.2. Засаг даргын тамгын газрын авто машиныг засварлах, шинэ авто машинтай болох

4.2.4.Төрийн байгууллагаас гарч буй бодлого шийдвэрийн төлөвлөлт, хэрэгжилтийн үр дүнг дээшлүүлнэ.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа:

4.2.4.1. Төрийн байгууллагуудын дотоод хяналт, шалгалтын нэгжийн үйл ажиллагааг тогтмолжуулж, үр дүнд суурилсан хяналт-шинжилгээ, үнэлгээг хэрэгжүүлнэ.

4.2.4.2. Төрийн үйлчилгээний чанар хүртээмжийг сайжруулахад хувийн хэвшил, иргэний оролцоот хяналтыг хэрэгжүүлнэ.

4.2.5. “Гуравдагч хөрш”-ийн бодлогын хүрээнд эдийн засгийн хамтын ажиллагааг эрчимжүүлж, бусад улстай харилцан ашигтай хамтын ажиллагааг хөгжүүлнэ.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа:

4.2.5.1. Япон улсын Нагасаки мужийн Мацүүра хоттой тогтоосон хамтын ажиллагааг өргөжүүлнэ.

4.2.5.2. Хамтын ажиллагаатай хот, мужуудтай хөдөө аж ахуй, хот байгуулалт, жижиг дунд үйлдвэрлэлийн технологи нутагшуулах чиглэлээр хамтарч ажиллана. эдийн засаг, нийгмийн салбарт хөрөнгө оруулахуйц үйл ажиллагааг жил бүр зохион байгуулна.

4.2.6. Олон улсын байгууллагуудтай эдийн засаг, нийгмийн ач холбогдол бүхий томоохон төсөл, хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхэд хамтран ажиллаж, төслийн үр өгөөжийг дээшлүүлнэ.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа:

4.2.6.1. Олон улсын донор байгууллагуудад нийгмийн шинж чанартай төслийн саналуудыг илгээж, дэмжлэг авах болон өрхийн үйлдвэрлэл, гарааны, жижиг, дунд бизнес эрхлэгчдийг дэмжих чиглэлийн олон улсын төслүүдэд иргэд, төрийн бус байгууллагуудыг хамрагдахад дэмжлэг үзүүлнэ.

4.3. Орон нутгийн хүний нөөцийн бодлого төлөвлөлт

Чадахуйн зарчимд суурилсан ёс зүйтэй, мэргэшсэн, тогтвортой хүний нөөцийг бүрдүүлж, иргэдэд үзүүлэх төрийн үйлчилгээний үр нөлөөг нэмэгдүүлнэ.

4.3.1. Хүний нөөцийн бодлогыг чадахуйн зарчимд нийцүүлэн хэрэгжүүлнэ.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа:

4.3.1.1. Төрийн байгууллагуудыг боловсон хүчнээр хангах хэрэгцээг тодорхойлох судалгаа хийж, шаардлагатай мэргэжлээр суралцаж буй оюутнуудад суралцах хугацааны төлбөрийн хөнгөлөлт үзүүлж, орон нутагт гэрээгээр ажиллуулна.

4.3.1.2. Төрийн үйлчилгээний байгууллагын гүйцэтгэх албан тушаалын сул орон тоог олон нийтэд мэдээлж, нээлттэй сонгон шалгаруулалтыг зохион байгуулж хэвшүүлнэ.

4.3.2. Төрийн албан хаагчдын ажиллах нөхцөл, нийгмийн баталгааг хангаж, төрийн албан хаагчдын мэдлэг мэргэшлийг дээшлүүлж, чадавхыг бэхжүүлнэ.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа:

4.3.2.1. “Төрийн албан хаагчийн сургалт, ажиллах нөхцөл, нийгмийн баталгааны хөтөлбөр”-ийг үргэлжлүүлэн хэрэгжүүлнэ.

4.3.2.2. Төрийн албаны хүний нөөцийн чадавхыг бэхжүүлэх, төрийн албан хаагчдыг мэргэшүүлэх, хөгжүүлэх зорилгоор төрийн албанд 5-аас доошгүй жил үр бүтээлтэй ажиллаж, сүүлийн 3 жилд нь “маш сайн” үнэлэгдсэн төрийн албан хаагчийг мэдлэг, мэргэшлээ дээшлүүлэх сургалтад хамруулах, туршлага судлах арга хэмжээнд хамруулна

4.3.2.3. Ажлын гүйцэтгэл, үр дүн, мэргэшлийн түвшингийн үнэлгээг бодит болгож, “маш сайн” үнэлэгдсэн төрийн албан хаагчдад байгууллагын зүгээс сургалтын төлбөрийн хөнгөлөлт дэмжлэг үзүүлэн төрийн албаны сургалтын байгууллага болох Удирдлагын академийн мэргэшүүлэх багц сургалтад хамруулна.

4.3.2.4. Төрийн албан хаагчийн ажлын гүйцэтгэл, үр дүнг бодитой үнэлж, ажлын хариуцлага, үр дүнг сайжруулна.

4.3.2.5. Төрийн албан хаагчийн орон сууцыг ашиглалтад оруулна.

4.3.3. Төрийн албан хаагчийн ёс зүйн зөрчлийг бууруулна.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа:

4.3.3.1. Төрийн албан хаагчийн ёс зүйн тухай хууль тогтоомжийг мөрдөх, ёс зүйн зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх, соён гэгээрүүлэх үйл ажиллагааг хэрэгжүүлнэ.

4.3.3.2. Төрийн байгууллагын ёс зүйн дэд хороо нь төрийн албан хаагчийн ёс зүйн зөрчилтэй холбоотой гомдол, мэдээллийг хянан шийдвэрлэж, хууль тогтоомжийн дагуу хариуцлага тооцно.

4.3.3.3. Төрийн байгууллагын ёс зүйн дэд хороог чадавхжуулах, ёс зүйн дэд хорооны ажлын гүйцэтгэл, үр дүнг харгалзан тогтвортой ажиллах хөшүүрэг болох урамшууллыг олгоно.

4.4. Орон нутгийн хамгаалалт

Орон нутгийн хамгаалалтын томилгоот нэгжүүдийн бэлэн байдлыг хангаж, дайчилгааны төлөвлөлтийг боловсронгуй болгож, иргэдийн эх орноо хамгаалах, гамшиг ослоос урьдчилан сэргийлэх, тэмцэх бэлтгэлжилтийг дээшлүүлж, хүүхэд залуучуудад цэрэг-эх оронч үзэл төлөвшүүлнэ.

4.4.1. Орон нутгийн хамгаалалтын тогтолцоог бэхжүүлэн, дайчилгааны төлөвлөлтийг шинэчилж, хүүхэд залуучуудын цэрэг-эх оронч үзлийг нэмэгдүүлнэ.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа:

4.4.1.1. Дайчилгааны төлөвлөлтийг шинэчилж, дайчилгааны болон орон нутгийн хамгаалалтын томилгоот нэгжийн бэлэн байдлыг хангаж, хүүхэд залуучуудад цэрэг-эх оронч үзлийг төлөвшүүлэх сургалт нөлөөллийн арга хэмжээг зохион байгуулна.

4.4.1.2. Цэргийн шинэчилсэн тоо бүртгэл, ээлжит цэрэг татлагыг зохион байгуулж зарлан дуудах мэдэгдэл авсан иргэдийг бүрэн хамруулна.

4.4.1.5. Иргэдэд гамшиг ослоос урьдчилан сэргийлэх, гал түймэртэй тэмцэх мэдлэг олгох сургалт, дадлагыг мэргэжлийн байгууллагатай хамтран зохион байгуулна.

4.4.1.6. Төр, Улаан загалмайн хамтын ажиллагааны нэгдмэл байдлыг зохион байгуулж, төрийн хүмүүнлэгийн үйл ажиллагааг хэрэгжүүлнэ.

